

Dok je budnosti ima i nade

Ne možemo suvoparnom edukacijom ubrizgati u mozak ljubav prema muzici. Polazim od sebe. Vjerovali ili ne, kad sam bio u srednjoj školi nijesam slušao klasičnu muziku. Nijesam mogao da je slušam, jer nijesam razumio ama baš ništa... Na akademiji se stanje promijenilo. Znao sam da se u muzici krije život i moja istina

SA DISTANCE
ČOVJEK BOLJE VIDI
Zoran Marković

IZUM KOJI JE KORJENITO PROMIJENIO MOJ ŽIVOT

Pored rada na Muzičkoj akademiji u Ljubljani i koncertiranja, vrlo ste posvećeni i Vašem izumu - kordaru. Da približimo čitaocima o čemu je riječ, iako na ovom projektu radite dugi niz godina?

- Taj izum je vrlo korjenito promijenio moj život i njegovu dinamiku. Upravo kad sam se radovao brvnari u planini, koju sam gradio za sebe i svoj mir, tada se pojavio kordar. Koliko sam se radovao životu na 1.000 metara nadmorske visine, gdje nema ljudi, toliko mi taj izum nije dao mira. Kordar je konstruisan tako da su tonovi ispod kobilice uštimali u određenoj proporciji i odnosu sa dužinom prazne žice. Rezultat je, kako većina muzičara kaže, zaista revolucionaran. Ton instrumenta je neuporedivo kvalitetniji, slobodniji i tijelo instrumenta puno više rezonira. Koriste ga muzičari po cijelom svijetu, od najjeftinijih kineskih instrumenata pa do „Stradivari“ violina. Više informacija možete pronaći na web stranici: www.zmstsound.com. Za moj kordar potrebna je duža četvrta žica i veliki „Thomastik-Infeld“ proizvodi žice za moj projekat. Uskoro će se pojaviti i u njihovom katalogu žice sa mojim imenom „Zoran Marković Tailpiece“. Vrlo sam srećan i ponosan zbog toga.

moje iskustvo. Najveća mudrost je naučiti da ne treba zadržati život, treba ga živjeti. Treba znati pustiti kočnice i prepuštiti se. Umijeće je prepoznati granice, umjeti pustiti se i vjerovati u ono zapisano. Ljubljana je zadržala ono humano u sebi. Mali je grad, čist, sve funkcioniše kako treba. To mi je dovoljno. Imam mir ovdje i totalno organizovan život. Ne kažem da ću ostanu do kraja života u Ljubljani, jer uprkos svemu ja u njoj malo vremena provodim. Sviram dosta oko i radim razne projekte, ali u Ljubljani imam stalnu adresu.

Dogurati visoko, biti uspješan, osobito van domovine, dostići zavidnu karijeru - rezultat je čega?
- Biti uspješan, dogurati, trčati negdje, ostvariti karijeru, to su sve velike iluzije. Vrijednosti bez suštine. Samo maska spolja. Ako čovjek nema unutrašnju harmoniju i mir, sve je iluzorno i nema efekta od tih silnih „uspjeha“. U svojim dvadesetim, tridesetim godinama, jurio sam i snažno želio da sviram vani, da me neko čuje, ali ništa se nije dešavalo. Kada sam usmjerio energiju na neke druge stvari, onda je sve došlo na svoje. Upoznao sam violinistkinju Priyu Mitchell koja me pozvala na festival u Oksford. Nakon toga, malo-po-malo, uslijedili su pozivi za mnoge festivale. Je li to uspjeh? Možda. Ali ja ne mjerim tim aršinima već onim stanjem unutarnjeg mira.

Šta savjetujete mladim kolegama, studentima...?
- Iskreno i čisto vjerujte i ljubite muziku. Odnosno život. Ne vidim razliku između to dvoje. Muzika samo preslikava život, ne znate šta zapravo radite, a kasnije naučite da uživate. To vam je kao kad jedete da biste preživjeli, pakasnije naučite da uživate u hrani. Sad je sviranje fenomenalno, jer mogu sa distancem da pogledam neke stvari. Sa distance čovjek mnogo bolje vidi. Što sam iskusniji, distanca je veća i pruža veći spektar emocija, dubine...
Koji su Vaši budući muzički pohodi? Kada Vas ponovo možemo očekivati u Podgorici?
- Što se tiče Podgorice, nijesam ništa definisao za skorije vrijeme. Moji koncertni pohodi kreću već od marta. Od Finske, preko Holandije, Francuske, do Njemačke, na putu po festivalima sam do oktobra. U Ljubljani ću dirigovati premijeru opere „Figarova ženidba“ 5. aprila, a u ovoj sezoni imaće devet izvođenja.

odnos prema klasičnoj muzici i muzičarima, potrebna je edukacija publike od najmlađih dana i promjena muzičkog ukusa. Kako to uraditi?

- Voljeti sebe, poštovati sebe, voljeti najbliže - za to ne treba nikakva edukacija. To je život. Kad bismo samo malo više odgovornosti i dostojanstva pokazali za sebe, posebno ljudi sa ovih prostora, pa onda to prenijeli na najbliže, vjerujem da bi se i nivo svijesti dizao, a tada i osjećaj za prave vrijednosti. To je potrebno da bismo usmjerili ljude spokoju koji je nužan u ovim džunglama turbo folkla. Ne možemo samo suvoparnom edukacijom ubrizgati u mozak ljubav prema muzici. Polazim od sebe. Vjerovali ili ne, kad sam bio u srednjoj školi nijesam slušao klasičnu muziku. Nijesam mogao da je slušam, jer nijesam razumio ama baš ništa. Otkrivao sam muziku i ne stidim se da to kažem. Nijesam imao nijednu ploču klasične muzike. Išao sam na koncerte radijskog orkestra, a tamo je bilo svega i svačega. To je bila moja jedina muzička edukacija. Na akademiji se stanje promijenilo. Znao sam da se u muzici krije život i moja istina.

Kako vam se onda desila ljubav sa kontrabasom?
- Kontrabas je došao kao što sudbina dolazi... Sam od sebe. Bitno je da se čovjek izražava, da projektuje životna i duhovna stanja kroz nešto, a manje bitno hoće li to biti saksofon, kontrabas, violina ili flauta, slikarstvo ili poezija, sasvim je svejedno.

Da li vam sviranje donosi isto zadovoljstvo kao na početku?
- Ma, još više. Neuporedivo je. Na početku upoznate sebe, ne znate šta zapravo radite, a kasnije naučite da uživate. To vam je kao kad jedete da biste preživjeli, pakasnije naučite da uživate u hrani. Sad je sviranje fenomenalno, jer mogu sa distancem da pogledam neke stvari. Sa distance čovjek mnogo bolje vidi. Što sam iskusniji, distanca je veća i pruža veći spektar emocija, dubine...

Koji su Vaši budući muzički pohodi? Kada Vas ponovo možemo očekivati u Podgorici?
- Što se tiče Podgorice, nijesam ništa definisao za skorije vrijeme. Moji koncertni pohodi kreću već od marta. Od Finske, preko Holandije, Francuske, do Njemačke, na putu po festivalima sam do oktobra. U Ljubljani ću dirigovati premijeru opere „Figarova ženidba“ 5. aprila, a u ovoj sezoni imaće devet izvođenja.

PODGORICA JE KORJEN, SVUGDJE JE GDJE SAM JA

Razmišljate li o trajnom povratku u Crnu Goru?

- Iskreno, bez filozofiranja, ne razmišljam ni o čemu što bi moglo da me unaprijed ograničava. I studentima govorim da muziku ne stavljaju u pravila, jer to je kao da medvjeda stavite u kavez. Tu onda nema ni sreće, ni veselja, niti intuicije... Tako ni život ne želim da stavim u pravila i odlučujem unaprijed. Emotivno sam vezan za Podgoricu i Crnu Goru. Nosim ih u duši. Sva originalnost koju imam, posebnost koja me odvaja od drugih ljudi sa kojima sviram po Evropi, odnešena je iz Podgorice. To sam ja. Podgorica je korijen, svugdje je gdje sam ja.

pojkona profesorica Manja Radulović došla na ideju da osnuje akademiju. Ljudi su se krstili u nevjericu... Ali, sve što imamo sada rezultat je i tadašnjih zalaganja. Krenuli smo iz one barake iza Gimnazije, iz gotovo nemogućih uslova, a evo, stvari se pomjeraju lagano ali konstantno. Dakle, mora da se radi. Predani i iskreni rad jedina je nada. Grozna je ekonomska situacija svud. Nije Crna Gora izuzeta. Mi smo mali, još se divim kako i ovoliko postizemo. Gdje smo sada u odnosu na vrijeme Vaših muzičkih početaka u Podgorici?

- Nije tako lako podvući crtu. Nezahvalno je generalizovati bilo šta. Dok sam živio u Podgorici stalno sam mislio da izvan Juge, na zapadu, ima više i bolje. Ali, ja sada živim i radim na zapadu već 25 godina i naučio sam

Postoje ovakvih neuslova, kad uđu u normalan prostor za rad sasvim sigurno desiće se prvotac. Moći će konačno da se bolje čuju između sebe i skupa raduju zajedničkom muziciranju na pravi način. I, naravno, da pronalaze i kreiraju svoje muzičke ideje.

Kako iz slovenačke perspektive ocenjujete stanje na muzičkoj sceni Crne Gore, među muzičarima i među publikom?

- Stanje u klasičnoj muzici u cijeloj Evropi takvo je da su sve bijele glave u publici. Od Finske, Engleske, Belgije, Francuske, Njemačke, Danske, Italije... koncerte klasične muzike posjećuje uglavnom starija populacija. Iskra koju sam sada osjetio kod podgoričke publike (ne pretjerujem kad to kažem), ta čistota i iskrenost, najveće su vrijednosti. Ne smiju se izgubiti. One su žar. A žar je srce. Dok ima te ljudske budnosti, dok postoje takve vrline, ima i nade. Kad toga nestane, kad nastupi otupjelost i krene lavina primitivizma sa raznih „Farmi“ i trovanja koja nas svakodnevno zapljuskuju sa televizija, tada nema svijetla, nema ničega i sve

ri raspoloženje u društvu. Zato moramo čuvati onaj žar sa početka priče.

Možete li oceniti na čemu počiva budućnost naše muzičke scene?

- Budućnost crnogorske muzičke scene, prema mojem ubjede-

LIČNA KARTA UMJETNIKA

Kontrabasista Zoran Marković, nakon završene Muzičke akademije u Podgorici i magistarskih studija na Fakultetu muzičke umjetnosti u Beogradu, usavršavao se kod uglednih pedagoga u Veneciji, Kremeni, Minhenu i Salzburgu. Tokom studija osvojio je brojne nagrade na različitim takmičenjima u zemlji i inostranstvu. Kao član Kamernog gudačkog orkestra Slovenačke filharmonije, dobio je nagradu „Prešernovog fonda“ 1999. godine, zatim Zupaničevu nagradu za 2004. godinu i Bettetovu nagradu za 2006. godinu. Koncertirao širom Slovenije i inostranstva. Kao solista uspješno je nastupao sa brojnim renomiranim svjetskim orkestrima. Nastupao je na mnogim festivalima kamernе muzike širom planete. Od 1990 do 2004. godine bio je zaposlen kao solo kontrabasista u orkestru Slovenačke filharmonije, a od januara 2004. stalno je zaposlen kao redovni profesor na Muzičkoj akademiji u Ljubljani. Od 2006. je stalni vanjski saradnik na mjestu solo kontrabasiste u Simfonijskom orkestru RTV Slovenije. Djeluje još i kao predavač na četirjeh međunarodnim muzičkim akademijama u Austriji, Italiji, Holandiji, Engleskoj, Njemačkoj i Finskoj. Posljednjih godina sa velikim uspjehom posvećen je dirigovanju simfonijske i operne muzike. Kao stalni gost dirigent, saraduje sa austrijskim simfonijskim orkestrom „Orkesterverein Feldkirchen“.

Razgovarala
Rosanda Mučalica

Podgorička publika nedavno je imala rijetku priliku da uživa u „Divertimentu koncertante“ za kontrabas i orkestar, Nina Rote. Djelo italijanskog autora (poznatijeg široj javnosti po kulturnim ostvarenjima u domenu filmske muzike) izveo je Podgoričanin sa stalnom adresom u Ljubljani, kontrabasista Zoran Markoviću pratnji naših simfoničara, na sceni Crnogorskog narodnog pozorišta. Bio je to ujedno prvi Markovićev nastup u Crnogorskim simfonijskim orkestrom. U redovima koji slijede pročitajte zašto se ovaj muzički susret desio tek sada, kako su se pokazali naši simfoničari, šta im savjetuje iskustviji kolega, gdje smo sada u odnosu na vrijeme njegovih muzičkih početaka u rodnom gradu...

Kakve ste utiske ovoga puta ponijeli iz Podgorice?

- Za mene, to je bio vrlo značajan nastup. Dugo sam odlagao koncert sa Crnogorskim simfonijskim orkestrom, priželjkujući da se desi u novoj dvorani. Na nagovor direktora Muzičkog centra Žarka Mirkovića odlučio sam da se ipak dogodi sada. Želio sam da za podgoričku publiku pripremim kompoziciju koja još nije izvođena ovdje. Rotin „Divertimento“ mi se učinio zanimljivim djelom punim života, kontrasta, humora i ispostavilo se da je izbor bio odličan. Iz Podgorice sam otišao jako zadovoljan i pun optimizma.

Prema ocjeni publike i kritike, pokazali ste izuzetan virtuozi i vjerno dočarali namjeru Nina Rote dana trenutak oživi zlatno doba italijanske opere. Da li bi ovaj utisak bio toliko upečatljiv da u crnogorskim simfoničarima, predvođenim maestrom Kraskom, nijeste imali pouzdane i motivisane saradnike?

- Pitao sam se kako će funkcionisati Rota i naš mladi okrestar. Na prvoj probi prijatno sam se iznenadio kako je to maestro Krasko dobro upakovao. Sve je funkcionisalo bez ikakvih problema u komunikaciji sa dirigentom i orkestrom. Bilo je vrlo profesionalno i nadogradivalo se tokom proba, nadopunjavalo se, a na koncertu je, naravno, bilo najnadahnutije. U uslovima u

kojima funkcionišu, muzičari su pokazali maksimalnu fleksibilnost. Njihova budnost i zainteresovanost jako je dragocjena. Jeste li tokom ove kratke saradnje sa crnogorskim simfoničarima mogli prepoznati specifičnosti koje odlikuju naš orkestar?

- Naravno. Svaki orkestar ima „lični“ karakter. On se oblikuje i nastaje atmosferom koje se na probama njeguje. Sve to zavisi od dirigenta, solista, atmosfere, raspoloženja, uslova u kojima rade... Dakle, od mnogo faktora. Na kraju, karakter orkestra je ogledalo ljudi koji u njemu sviraju. Mir, nemir, raspoloženje, neraspoloženje dolaze iz naših duševnih stanja... Htjeli mi to da priznamo ili ne, sve je odraz naše harmonije sa samim sobom. Ovi mladi muzičari željni su novih poduhvata, radoznali su i u tome leži jedna od njihovih najvećih vrijednosti, koja im daje nevjerojatnu snagu.

Nastupate u koncertnim salama širom svijeta. Iz tog ugla gledano, kako je svirati u dvorani koja nije koncertna, s obzirom da je to hronična situacija sa kojom se naši simfoničari vrlo hrabro nose?

- Na sceni u Crnogorskom narodnom pozorištu jako je gluvio i bez povratne informacije kako još nije izvođena ovdje. Rotin „Divertimento“ mi se učinio zanimljivim djelom punim života, kontrasta, humora i ispostavilo se da je izbor bio odličan. Iz Podgorice sam otišao jako zadovoljan i pun optimizma.

Ipak, nijesmo jedini na svijetu sa ovakvim problemom. Nedavno sam bio u operi u Amsterdamu i bio sam šokiran kad sam shvatio da su muzičari ozvučeni da su muzičari ozvučeni jer se ne čuju. Ima, vi- ovcučenih. Jako neobično. Na početku, trebalo mi je malo vremena da se priviknem. Prema ocjeni publike i kritike, pokazali ste izuzetan virtuozi i vjerno dočarali namjeru Nina Rote dana trenutak oživi zlatno doba italijanske opere. Da li bi ovaj utisak bio toliko upečatljiv da u crnogorskim simfoničarima, predvođenim maestrom Kraskom, nijeste imali pouzdane i motivisane saradnike?